

Škola v přírodě

Závěrečná práce

Studijní program:

Studijní obor:

Autor práce:

Vedoucí práce:

DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Studium v oblasti pedagogických věd – vychovatelství

Petra Oppolzerová

Ing. Zuzana Palounková, Ph.D.

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Zadání závěrečné práce

Škola v přírodě

Jméno a příjmení: **Petra Oppolzerová**
Osobní číslo: P20C00041
Studijní program: DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
Studijní obor: Studium v oblasti pedagogických věd – vychovatelství
Zadávající katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

Cíl závěrečné práce: Zpracování pedagogického projektu se zaměřením na rozvoj sociální vztahů s využitím netradičních metod výuky u žáků 1. stupně ZŠ.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava a zpracování pedagogického projektu, formulace závěrů.

Metody: Projekt

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

BENDL, S., a kol., 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4248-9.
HOLEYŠOVÁ, A., 2016. *Rok ve školní družině*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1074-0.
MUSIL, R., 2014. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*. Vyd. 1. Praha: Informatorium. ISBN 978-80-7333-107-8.
PÁVKOVÁ, J., a kol., 2008. *Pedagogika volného času*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.
VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

Vedoucí práce:

Ing. Zuzana Palouňková, Ph.D.
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání práce:

20. dubna 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 15. prosince 2021

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Pavel Kliment, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 11. června 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé závěrečné práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li závěrečné práce nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má závěrečná práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

27. března 2022

Petra Oppolzerová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala Ing. Zuzaně Palounkové, Ph. D. za cenné rady, věcné připomínky a také za trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování závěrečné práce věnovala.

Anotace:

Závěrečná práce „Škola v přírodě“ představuje pedagogický projekt určený dětem mladšího školního věku, které navštěvují základní školu a účastní se pobytu školy v přírodě se zaměřením na rozvoj sociálních vztahů s využitím netradičních metod výuky u žáků 1. stupně ZŠ.

Klíčová slova:

škola v přírodě, sociální vztahy, příroda, indiáni, děti

Annotation:

The final work "School in nature" is a pedagogical project designed for children of younger school age who attend primary school and participate in the school's stay in nature. The aim of this project is to acquaint children in their free time after school with the way of life of other cultures, with games to deepen social relations and with outdoor activities.

Key words:

school in nature, social relations, nature, Indians, children

Obsah

ÚVOD.....	9
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	10
1.1 ŠKOLNÍ TŘÍDA JAKO SOCIÁLNÍ SKUPINA	10
1.2 CHARAKTERISTIKA ŽÁKŮ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	11
1.3 ŠKOLA V PŘÍRODĚ.....	12
1.4 VÝCHOVA ZÁŽITKEM.....	14
1.5 NETRADIČNÍ METODY VÝUKY	15
2 PLÁN PROJEKTU.....	17
2.1 POPIS CÍLOVÉ SKUPINY	18
2.2 MATERIÁLNÍ, PERSONÁLNÍ A FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ	18
3 PRŮBĚH A HARMONOGRAM PROJEKTU	18
3.1 PONDĚLÍ.....	19
3.2 ÚTERÝ	20
3.3 STŘEDA.....	22
3.4 ČTVRTEK	24
3.5 PÁTEK	26
4 VÝSLEDKY A ZÁVĚRY	27
5 POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE.....	28
6 PŘÍLOHY	29

Úvod

Téma své závěrečné práce jsem si vybrala z mnoha důvodů. Pohyb v přírodě a pohybové aktivity jsou nedílnou součástí mého života a zaplňují většinu mého volného času, a především mé rodiny. Dnešní děti tráví svůj volný čas sezením u počítače, nebo televize. Kdy mají děti čas na spontánní pohyb v přírodě, objevování krás naší vlasti, poznávání přírody a získávání nových zkušeností? Je známo, že děti, které tráví hodně času venku, jsou zdravější, odolnější vůči nemocem a mají více rozvinutou hrubou motoriku a také jsou tvořivější. Právě škola v přírodě vytváří u dětí kladný vztah k přírodě a ke sportu. Pobyt v přírodě přináší radost, uvolnění a příležitost k pohybovým aktivitám. Děti mají možnost odpoutat se od běžných stereotypů a zažít nové a nevšední zážitky. Škola v přírodě také pomáhá k upevnění zdraví, rozvoji pohybových aktivit, vytvoření kladného vztahu k přírodě, ale také k utužování vztahů v kolektivu. Obě moje děti měli tu možnost se zúčastnit školy v přírodě na základní škole. Byl to pro ně krásný, přínosný a neopakovatelný zážitek.

Hlavním cílem závěrečné práce je zpracování pedagogického projektu se zaměřením na rozvoj sociálních vztahů s využitím netradičních metod výuky u žáků 1.stupně ZŠ. K dalším cílům patří seznamování dětí se způsobem života jiných kultur, rozvoj řečových schopností, komunikačních dovedností a tvořivosti, rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách, posilování smyslového vnímání, utváření pocitu sounáležitosti se světem, přírodou a lidmi s využíváním takových metod výuky, které ve škole nejsou možné anebo obtížně realizovatelné. Projekt má funkci motivační, propojuje učivo jednotlivých předmětů v ucelený celek.

1 Teoretická východiska

1.1 Školní třída jako sociální skupina

Jedinec je každý člověk již od narození, kdy se rodí jako biologický tvor. Postupně dochází k vývojovým změnám a procesům působení okolí. Díky procesu socializace se z jedince jako biologického tvora stává jedinec, který je schopný chovat se jako člen určité skupiny či společnosti s normami, hodnotami a vzorci chování.

Člověk se průběhu života vlivem společenského prostředí socializuje, to znamená, že se postupně mění z přírodní (biologické) bytosti v bytost lidskou, přizpůsobující se společenským podmínkám a normám (Rozsypalová, Čechová, Mellanová, 2003, s.124).

„Člověk žije ve společnosti jiných lidí, některé z nich si vybírá sám, utváří si k nim více či méně důvěrné vztahy, s jinými ho sdružují pouze formálně dané náhodné podmínky. Sdružení lidí, mezi nimiž se vytvořily nějaké vzájemné vztahy, nazýváme v sociální psychologii skupiny“ (Rozsypalová, Čechová, Mellanová, 2003, s.139).

Skupina je základní jednotka, kterou zkoumá sociologie. Jedná se o sociologický termín pro soubor osob spojený společnými zájmy, komunikací, činnostmi, vztahy a společenským vědomím z nich vyplývajícím. Může mít různou velikost, organizační formu, stabilitu. Každý jedinec je součástí více skupin a hraje v ní rozdílnou roli. Primární sociální skupinou je rodina. Sociální skupinu rozdělujeme podle velikosti, způsobu vzniku a podle vlivu na své členy. Podle způsobu vzniku na formální a neformální. Podle míry vlivu na sekundární a primární. Každá sociální skupina má svoji strukturu. Jednotliví členové zaujímají různá postavení a role. V každé skupině jsou vzájemné vztahy mezi skupinou a jednotlivými členy. Každá má svoji strukturu a ta má svou dynamiku, která se mění. Důležité je vedené skupiny, které může mít liberální styl nebo naopak autoritativní. Ne každou sociální skupinu bychom měli označovat za kolektiv. Na vytvoření skutečného kolektivu je potřeba určitý čas a je limitován věkem členů skupiny (Pávková, 2014, s. 25-30).

Člověk potřebuje k socializaci hlavně navázat dobré sociální vztahy. První sociální kontakty většinou u dětí probíhají v rodině, kde vznikají první citové vazby, dítě slyší mluvenou řeč, učí se mluvit a základním pravidlům společenského chování. Další průběh socializace je ovlivňován skupinou vrstevníků, s kterými se učí spolupracovat ve skupině, podřizovat se, vést a přijímat pravidla hry. Jedinec v průběhu socializace poznává svá práva ve společnosti, ale též své povinnosti (Rozsypalová, Čechová, Mellanová, 2003, s.125).

„Mladší školní věk je dobou navozování nových, četnějších a kvalitativně vyšších společenských vztahů. Dítě si vytváří nové vztahy k dospělým, např. k vychovatelům, učitelům a vrstevníkům ve škole. Učitel i vychovatel jsou pro dítě v tomto věku silnou autoritou, jejich názory dítě přijímá bez výhrad“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 89).

1.2 Charakteristika žáků mladšího školního věku

Věková skupina dětí, kterou se v našem projektu zabýváme, je 7-8 let. Tudíž se jedná o mladší školní věk. Dítě v tomto věkovém období má velkou potřebu pohybu, jeho pohybová aktivita je velmi výrazná. V souvislosti se zdokonalováním činnosti smyslových orgánů, svalstva a vývojem kostry se zlepšuje pohybová koordinace. Rozumový rozvoj dítěte silně ovlivňuje prostředí, vyučování i činnosti, kterým se věnuje ve volném čase. Vnímání v tomto období se zdokonaluje v souvislosti s vyzráváním smyslových orgánů. Charakteristickým jevem je, že dítě vnímá lépe to, co je názorné a živé, co v něm vzbuzuje bezprostřední emociální reakci. Pozornost dětí se zlepšuje i když v tomto období se často rozptyluje vedlejšími podněty. Proto je pedagogicky správné, vyvolávat pozornost vhodnou motivací, vzbuzením zájmů, pestrou a zajímavou hrou, je vhodné častěji střídat různé formy a činnosti, neboť se tak děti méně unaví. Představy dětí jsou konkrétní, názorné a velmi živé v oblastech, kde má dítě dostatek zkušeností na základě vnímání. Dostatek představ je podmínkou rozvoje myšlení, jelikož poznání v mladším školnímu věku je konkrétní a pracuje především s představami.

Paměť dětí je také konkrétní, názorná, tzn. snadno si zapamatovávají konkrétní údaje. Fantazie už nemá hlavní postavení jako u předškolního dítěte. Fantazie není chudší, ale je víc kontrolována myšlením, takže dítě dokáže odlišovat fantazijní představy od skutečnosti. Při vyučování a činnostech ve volném čase se rozvíjí a uplatňuje především fantazie reprodukční, dítě si představuje to, o čem učitel, nebo vychovatel vypráví).

Myšlení dětí je konkrétní, zaměřuje se zpočátku především na řešení běžných každodenních problémů a teprve později i na minulost a budoucnost. Jednání dítěte mladšího školního věku je stále hodně impulzivní, postupně se rozvíjí schopnost uvědomělé regulace vlastního chování. Nedokáže jednat samostatně na základě vyšších motivů, např. uvědomění si významu učení, ale při dobrém vztahu k dospělým se ochotně podřizuje jejich požadavkům. Z toho vyplývají vysoké nároky na vychovatele, pokud jde o stanovení přiměřených požadavků na dítě spolu s jejich adekvátní motivací. Hra má v tomto věku stále velký význam, ale mění se její charakter. Je méně fantastická, realističtější, složitější a plánovitější. Přibývají hry s pravidly, zejména

pohybové. Z tvořivých her jsou oblíbené konstruktivní, námětové, mají mnohem bohatší a reálnější náplň než v předškolním věku. Zejména pohybové hry mají v tomto věku velký význam jako kompenzace duševní práce a dlouhého sezení ve škole (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 89-90).

1.3 Škola v přírodě

Mezi školské výchovné a ubytovací zařízení patří škola v přírodě. Zajišťuje zotavovací pobyt ve zdravotně příznivém prostředí dětem z mateřských škol a také žákům, kteří plní povinnou školní docházku. V průběhu zotavovacího pobytu není přerušeno vzdělání, ale přizpůsobuje se specifickým podmínkám. Školy v přírodě jsou určeny především pro děti a žáky ze znečištěného prostředí, které ohrožuje jejich zdraví.

V dopoledních hodinách probíhá vyučování podle školního vzdělávacího programu. Rozvrh hodin je upraven tak, aby dával co nejvíce možností k využití místních podmínek. Výuka probíhá v učebnách a pokud je to možné, také venku a je zaměřena tak, aby žáci získali co nejvíce konkrétních poznatků o historii, přírodě a současnosti regionu, ve kterém pobývají, a to nejlépe vlastním pozorováním a činnostmi. Vyučování co nejvíce podporuje tvořivost, aktivitu a dává prostor pro pohyb venku a také pro rozmanité herní aktivity.

V době mimo školní vyučování jsou ve škole v přírodě zařazovány především takové činnosti, které mají charakter volného času, a zároveň poskytují prostor pro odpočinek a rekreaci a také rozvíjejí zájmy. Odpolední program připomíná uspořádání režimu oddělení ve školní družině. Po vyučování a obědě následují odpočinkové činnosti. Obsah se řídí stupněm únavy dětí s přihlédnutím k jejich věku. Nejčastěji mívá podobu osobního volna, kde si děti volí činnosti individuálně a spontánně.

Po klidném odpočinku je vhodný prostor pro pohybové rekreační aktivity, jako jsou například vycházky, turistika, různé pohybové hry, sportovní hry a soutěže. Pokud je to možné, konají se venku, a to i při nepříznivém počasí. V průběhu odpolední rekreace je žádoucí zařazovat různé zájmové činnosti, aby se v průběhu školy v přírodě vystřídaly všechny hlavní zájmové oblasti. Společenskovední zájmové činnosti se zaměřují hlavně na poznávání historie a také současného života lidí daného kraje. Přírodovědné zájmové činnosti dávají příležitost k poznávání objektů živé i neživé přírody a turistika tvoří důležitou složku zájmových aktivit. Ve škole v přírodě lze velmi dobře využít pracovní-technických činností práci s přírodními materiály, a tak rozvíjet

zručnost u dětí. Významné zastoupení mají i veškeré esteticky – výchovné zájmové činnosti (výtvarné, literární, dramatické), většinu z nich lze také realizovat venku.

V podvečerních a večerních hodinách máme opět prostor pro drobné individuální činnosti a také pro společná setkání skupin a společenské hry. Lze uplatnit hry a cvičení z oblasti tvořivé dramatiky, soutěže, besedy, vystoupení jednotlivců a skupin. Příprava žáků na vyučování má podobu didaktických her a využití vědomostí v průběhu zájmových činností.

„Pobyt dětí a žáků ve škole v přírodě má velký význam z hlediska zdravotního, výchovně-vzdělávacího, sociálního i preventivního. Výchovně-vzdělávací funkce spočívá v možnosti přirozeně a nenásilně získávat množství nových dovedností a vědomostí. Za velmi významnou nutno považovat sociální funkci škol v přírodě, mnohé děti se poprvé ocitají mimo přímý vliv rodiny. Učí se být samostatnější, komunikovat s vrstevníky i dospělými. Navazují nová kamarádství a přátelství, učí se prosazovat i podržovat se, nebo řešit vznikající konflikty. Sociální klima na škole v přírodě má být příjemné, plné pohody, případné konflikty je nutno rychle a účelně řešit. Pro pedagogy má pobyt s dětmi velký diagnostický význam. Mají možnost poznávat děti v jiném než běžném prostředí školy, bez vlivu rodiny. Poznatky o dětech jsou pro pedagogy cenné a mnohdy překvapivé. Pobyt ve škole v přírodě může sloužit i jako prevence sociálně patologických jevů, např. agresivity, šikany, nesnášenlivosti“ (Pávková, 2014, s. 46-50).

Děti potřebují stimulující prostředí, které je funkční, estetické, materiálově vybavené a přirozené k propojování sociálních vztahů mezi vrstevníky. Hra je nejpřirozenějším projevem aktivity dětí mladšího školního věku, která slouží k navazování přátelství. Vhodné jsou hry se sociálním zaměřením, hry pohybové, kolektivní a hry zaměřené na rozvoj schopností a dovedností jedinců.

Během pobytu mimo rodinné zázemí je důležité dbát na sebeobslužné návyky, hygienické návyky a rozvíjení samostatnosti. Pedagogický dozor důsledně dbá a kontroluje osobní hygienu dětí, péči o osobní věci, udržování pořádku v pokojích a volbu vhodného oblečení dětí během pobytu. Speciální péči by měli věnovat dětem se speciálními potřebami (zdravotní speciální potřeby).

Pedagogický doprovod ve škole v přírodě tvoří učitelé a vychovatelé. S dětmi z mateřských škol odjíždějí učitelky, které s nimi v průběhu roku pracují. Se žáky základních škol vyjíždějí

zpravidla třídní učitelé, kteří žáky dobře znají. U žáků základních škol zajišťuje výuku učitel, vychovatel zajišťuje činnosti v době mimo vyučování, zejména volnočasové aktivity. Přesné rozdělení povinností je potřeba stanovit před odjezdem, a tím předejít mnoha nedopatřením. Důležitá je také vzájemná dohoda mezi pedagogy.

„Pobyt ve škole v přírodě má svoji přípravnou, realizační i hodnotící fázi. Všechny mají velký význam, zanedbávání každé z nich může způsobit neúspěch, nespokojenost dětí, pedagogů i rodičů. Je vhodné vypracovat program pro lepší i horší počasí. Důležité je také zprostředkovat dětem zážitky, na které budou rády vzpomínat. Na hodnocení školy v přírodě se podílejí pedagogové, děti a rodiče. Lze využít rozmanitých metod, např. rozhovorů, dotazníků, analýzy dětských kreseb, slohových prací atd. Výsledky důkladně provedeného hodnocení lze využít při plánování další školy v přírodě“ (Pávková, 2014, s. 46-50).

1.4 Výchova zážitkem

Do této kategorie můžeme zařadit organizace, které nabízejí tzv. výchovu zážitkem (např. Prázdninová škola v Lipnici, různé typy tzv. larpů). „V těchto „školách“ jde hlavně o to, aby si účastníci formou prožitku vyzkoušeli sami sebe, aby si „sáhli na dno svých psychických nebo fyzických možností“ (Musil, 2014 s.73).

Larp je forma hraní rolí, ve kterém účastníci vstupují do rolí, v kterých se snaží o splnění zadaných úkolů nebo úkolů vyplývajících z představovaných rolí, v našem případě hraní na indiány. Tyto hry se odehrávají v přírodním prostředí a je pro ně typické, že si účastníci hrají sami pro sebe, pro svůj osobní zážitek (Musil, 2014 s.73).

„Pod označením zážitková pedagogika rozumíme takové výchovné procesy, které pracují s navozováním, rozbořem a reflexí prožitkových událostí za účelem získání zkušeností přenositelných do dalšího života. Cíle takových výchovných procesů mohou být vytyčovány a dosahovány v různorodém prostředí (školních i mimoškolních, přírodním i kulturním), v rozmanitých sociálních skupinách (diferencovaných věkem, sociálním statusem, profesním postavením či dalšími demografickými faktory) a naplňovány nejrůznějšími prostředky (hrami všech typů, modelovými situacemi, tvořivostními i dramatickými dílnami, besedami a diskusemi, fyzicky i psychicky náročnými výzvnovými situacemi, sebezpoznavacími i k týmové spolupráci směřujícími aktivitami). Pro zážitkovou pedagogiku je prožitek vždy pouhým

prostředkem, nikoliv cílem, tím pro ni zůstává starořecký výchovný ideál, všestranný rozvoj osobnosti směřující k harmonii“ (Jirásek, 2004).

1.5 Netradiční metody výuky

Mezi netradiční metody výuky jsme zařadili didaktické hry a projektové vyučování. Již Jan Amos Komenský před několika stoletími říkal, že by měla být škola hrou. Didaktické hry jsou činnosti, které se využívají při učení, proto by je měl využívat každý tvořivý učitel.

„Hru můžeme charakterizovat jako jednu ze základních forem činností, která děti baví. Je to dobrovolně volená aktivita, jejímž sekundárním produktem je učení“ (Pecina, Zormanová, 2009 s.68).

Pro nás je důležité, že tyto hry aktivizují žáky a rozvíjí myšlení, poznávací funkce, protože jsou založeny na řešení problémových situací. Jsou vhodné především k naplňování kompetencí k řešení problémů i ostatních skupin klíčových kompetencí (sociálních, komunikativních atd.). Tvořivý učitel by měl hru využívat a zařadit ji do vyučovacích procesů, sám ji vhodně navrhovat ve spolupráci se žáky. Výběr a formu hry je třeba volit s ohledem na věk žáků. Mladší děti si oblíbí hry jednodušší a starší děti naopak uvítají hry složitější. Didaktické hry mají výchovný a vzdělávací efekt. Žáci musí respektovat dohodnutá pravidla hry, což vede k posilování socializace a sebekontroly, učí se vyhrát i prohrát, získat i ztratit. Hra je zdroj poučení i zábavy, prostředek osvojování sociálních rolí i prostředek prožívání (Pecina, Zormanová, 2009).

Jako další netradiční výuku jsme zařadili projektové vyučování, kdy tvůrcem teoretického rámce projektové metody výuky je americký profesor filozofie, pedagogiky a psychologie John Dewey. Hlavní postavení v jeho koncepci má postavení spojení školy se životem osobnosti. Základem výuky bylo vyhledat učební látku, která by člověka zaujala a zaměstnala ve zvláštních činnostech a měla cíl nebo účel, nebo zájem pro něj samotného a rozvíjela jeho myšlení. V literatuře je projekt a projektová metoda vymezována různě, podle J. Valenty (1993) je projekt účelně organizovaný souhrn myšlenek seskupených kolem důležitého střediska praktického vědění, směřující k určitému cíli (Valenta, 1993, s. 4-5). O. Šimoník definuje projekt jako komplexní pracovní úkol, při kterém žáci samostatně řeší určitý problém (Šimoník, 2005). S projektem je velmi úzce spojena projektová metoda. J. Kratochvílová definuje projektovou metodu jako *„uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslů projektu“* (Kratochvílová, 2006, s. 37). Projektová výuka je

hodnocena vysoce efektivně, její výhody jsou spatřovány zejména v rozvoji formativních stránek osobnosti jako jsou kooperace, odpovědnost, vytrvalost, samostatnost a tvořivost. Dále potom v řešení praktických problémových úkolů ze života a v rozvoji mnoha intelektuálních i psychomotorických dovedností (Pecina, Zormanová, 2009).

2 Plán projektu

Jedná se o celoroční projekt v rámci školní družiny, který bude zakončen školou v přírodě. Projekt má funkci motivační, propojuje učivo jednotlivých předmětů v ucelený celek. Na prvním stupni ZŠ patří mezi důležité vyučované předměty Člověk a jeho svět, který vychází z RVP ZV. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví a dalších témat. Děti poznávají sebe i své nejbližší okolí, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi, všimnout si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvarů a přírodních jevů. Na základě poznání sebe a svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, chápat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Při osvojování poznatků a dovedností ve vzdělávací oblasti člověk a jeho svět se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných. Nám k poznávání všech těchto věcí pomůže okolní příroda.

Každý žák dostane papírovou čelenku, kterou si barevně vyzdobí a bude si ji v průběhu roku zdobit péry podle úspěšnosti zdolávání jednotlivých problémových úloh a finálně ji dokončíme na škole v přírodě (viz příloha č.3). Cílem je zapojení dětí do celoročního projektu a soutěží. Žáci budou za svoji aktivitu během roku ve školní družině získávat razítka v dovednostech, podmínka pro získání jednoho péra. Každý účastník obdrží pamětní diplom, držitelé všech deseti per (1 měsíc = možnost získání 1 péra) obdrží malou odměnu.

Motto: „Život je plný překážek, ale jen ten, kdo se při prvním neúspěchu nevzdá a neustále na sobě pracuje, něčeho dosáhne.“

Pro nás jsou vzorem indiáni, kteří se pro přežití v přírodě museli postavit a čelit mnoha nástrahám a nebezpečím. Na jejich schopnostech a dovednostech záviselo přežití celého kmene. Význam těchto slov dětem přiblížíme prostřednictvím básničky. Vystihuje motto, ale je dětem srozumitelnější.

Básnička: S indiány za poznáním

Indiáni ti se mají,
celý den si jenom hrají.
Zato my jsme děti čilé,
tváříme se vždycky mile.
Pilní budeme jako včelky,
nebudeme chytat „lelky“.
Slušní k sobě chceme být,

s přírodou se více sžít.
Učit se a být kamarády,
mít se spolu vždy jen rádi.
Zda to zvládnem, uvidíme,
rozhodně se nebojíme.
Vždyť život není jenom legrace,
nic nelze získat bez práce.

Máme na to celý rok,
první krůček, krok a skok.

Zbystřit rozum a žít zdravě,
pak vše půjde zcela hravě

Zdroj: vlastní

Péra na čelenkách indiánů dokládají jejich statečnost. Každé pero symbolizovalo jeden hrdinský čin, o jeho udělení rozhodoval náčelník a rada starších. O získávání v našem projektu bude rozhodovat náš náčelník – paní vychovatelka.

2.1 Popis cílové skupiny

Projektu se zúčastní žáci 2. ročníku ZŠ (2.A, 2.B, 2.C.) ve věku 7-8 let v celkovém počtu přibližně 60 dětí. Celkem utvoříme 6 družstev po 10 dětech. Rozlosování bude probíhat po třídách, kdy každé dítě si vylosuje ze sáčku barvu družstva, do kterého bude zařazeno. Například 2.A bude mít přidělenou barvu červenou a zelenou. V každé třídě budou děti rozděleny do dvou družstev, podle toho, jakou si vylosují barvu.

2.2 Materiální, personální a finanční zabezpečení

Materiální: školní družina je vybavena výtvarnými a sportovními pomůckami, knihami, encyklopediemi, učebnicemi, které použijeme pro školu v přírodě. Barevná bavlněná trička nakoupíme z rozpočtu školy.

Personální: třídní učitelé a tři vychovatelky školní družiny.

Finanční: výtvarné a sportovní potřeby jsou financovány z rozpočtu školy a příspěvků školní družiny. Náklady za pronájem chalupy a stravování bude financováno rodiči.

3 Průběh a harmonogram projektu

Doba trvání projektu je jeden týden v měsíci květnu na chalupě v Jizerských horách.

Časový harmonogram projektu

	Dopolední aktivita (vyučování)	Oběd a odpočinek	Odpolední aktivita	Večera a odpočinek	Večerní aktivita
Pondělí	Není	12:00 – 13:00	13:15 – 17:00	17:30 – 18:30	18:45 – 21:00
Úterý	8:30 – 11:45	12:00 – 13:00	13:15 – 17:00	17:30 – 18:30	18:45 – 21:00
Středa	8:30 – 11:45	12:00 – 13:00	13:15 – 17:00	17:30 – 18:30	18:45 – 20:00
Čtvrtek	8:30 – 11:45	12:00 – 13:00	13:15 – 17:00	17:30 – 18:30	18:45 – 21:00

Pátek	9:00 – 11:00 Úklid a balení	11:15 – 11:45	12:15 odjezd	Není	Není
-------	-----------------------------------	---------------	--------------	------	------

3.1 PONDĚLÍ

Dopolední aktivita: příjezd a ubytování

Odpolední aktivita

Rozlosování dětí do družstev

- Šifra – děti se staly členy indiánského kmene. Každý kmen má svoji barvu a tím se určí i barva kmenového trička, které si během školy vyzdobí.
- Hra probíhá v lese, kde jsme umístili kartičky s písmeny. Společné mají černou barvu a ostatní jsou v šesti barvách dle každého družstva. Děti běhají po lese a hledají dle čísel kartičky a zapisují do svých tabulek písmenka dle barev.
- **Šifra na rozdělení dětí do kmenů**
Znění tajenky:
PRÁVĚ JSTE SE STALI ČLENY INDIÁNSKÉHO KMENE(HOG-HAN...)

INDIÁNSKÁ ZNAMENÍ – KMENY

Sokol – ZINKALA (barva kmene modrá) – Bystrý pozorovatel schopný kdykoli a okamžitě vystartovat za svým cílem, kořistí, úlovkem. Je rychlý a silný lovec

Bobr – CHÁPA (barva kmene zelená) – Mistr praktického života, moudrý a šikovný stavitel

Datel – PICA-PAU (barva kmene žlutá) – Léčitel a mocný uzdravovatel

Losos – HOG-HAN (barva kmene růžová) – Je symbol obrovské síly, energie. Je vybaven velkou mrštností a hbitostí

Had – ZUZEČA (barva kmene oranžová) – Vyrvalý, nebezpečný a zároveň moudrý. Ochránce tajemna a pokladů

Sova – HIN-HAN (barva kmene bílá) – je symbolem osvícenství a vědění, je to posel životní moudrosti

Zdroj: vlastní

Pedagogický cíl této aktivity bychom viděli v tom, že se děti blíže seznámí se svými spolužáky, učiteli a vychovateli. Stanou se součástí svého kmenu a tím získají pocit sounáležitosti a důležitosti.

Večerní aktivita

Děti v lese nasbírají suché větve na přípravu táboráku a zároveň se seznámí a prozkoumají okolí chalupy. Večer bude zasedat slavnostní kmenová rada, kde zapálí slavnostní oheň paní vychovatelka. Všichni se posadí kolem ohně, kde se představí všichni členové jednotlivých kmenů.

Indiáni dostávali jména podle svých vlastností a dovedností (viz příloha č.1). Přirovnávali se k různým zvířatům nebo přírodě. Všechny děti si mohou zvolit své indiánské jméno dle své fantazie, mohou pomoci členové kmene, popřípadě paní učitelky a vychovatelky. Všechny kmeny obdrží pracovní list s obrázky s indiánskými náměty (viz příloha č.2) a během pobytu vymyslí svůj indiánský příběh, který nám předvedou na závěrečném táboráku. Všechny děti obdrží barevná trička podle toho, k jakému patří kmenu. Společně si je během školy v přírodě ozdobíme pomocí fixů a barev na textil. Zazpíváme si a zatančíme u ohně a zahrajeme na kytaru.

3.2 ÚTERÝ

Dopolední aktivita: Vyučování matematika

Dopolední příprava výuky bude probíhat po dohodě s paní učitelkou se zaměřením na předmět matematika. S dětmi budeme vyrábět mapu, kterou použijeme při odpoledním programu. Tato aktivita bude sloužit pro orientaci v prostoru, opakování geometrických tvarů, práce s pravítkem, získání dovedností práce s mapou a orientaci v terénu.

Pomůcky: čtvrtka, pastelky, pravítko, tužka

Aktivita: Dětem předložíme k ukázce turistické mapy a ukážeme si důležité body k orientaci v našem okolí. Vysvětlíme si barevné označení na mapě a vrstevnice. Pomocí pravítka si děti rozdělí čtvrtku na 4 díly a potom do jednotlivých dílů zakreslí záchytné body našeho pobytového zařízení, rozhledny Královka, kapličky a pomníčku. Poté si děti barevně označí výškové rozlišení (hnědá – pahorkatina, zelená – nížina).

Touto aktivitou získají děti nové zkušenosti s prací pravítka a mapou, kterou si vyrobí a využijí ji při odpolední aktivitě pro lepší orientaci v terénu.

Odpolední aktivita

S dětmi se vydáme na nedalekou rozhlednu Královka, která je vzdálená přibližně 2 kilometry. K lepší orientaci bude sloužit vyrobená mapa. Každé dítě se bude snažit orientovat podle té své

vyrobené mapy. Děti si je mohou také porovnávat mezi sebou a zjistit, která z nich je dokonalejší a jestli jsou schopni se podle ní orientovat v terénu. Najdeme vhodný terén, který bude rovný (mýtina) a zde probíhají soutěže jednotlivců i kmenů. Budeme mít 3 stanoviště, kmeny se vystřídají na všech stanovištích. V těchto disciplínách děti mohou získat pera do svojí čelenky.

Pohybová hra: Kolíčkovaná

Jdeme všet prádlo, a jelikož se třemi kolíčky se toho moc nepověsí, musíme jich získat co nejvíc. V druhé části: no ale kdo by chtěl všet prádlo, takže nyní se jich potřebujeme zbavit. Pravidla: Každý hráč dostane tři (čtyři, pět) kolíčky na prádlo a umístí si je kamkoli na oblečení. Na pokyn začíná boj všech proti všem, kdy se každý snaží ukořistit co nejvíce kolíčků soupeřů, a přitom ubránit ty kolíčky svoje (každý ukořistěný kolíček si musí každý hned zase připnout kamkoli na oblečení). Po pár minutách se kolíčky spočítají, ale neodepínají. Potom nastává druhá fáze hry – zbavit se všech kolíčků tím, že je připnu některému ze soupeřů.

Pohybová hra: Přetahování týmů

Každý člen svého kmene dostane číslo od 1 výše. Mezi kmeny se připraví lano tak, že za každý konec jej uchopí jeden určený člen (oba mají stejné číslo). Přetahování začíná na signál. Další účastníci se přidávají tak, jak je učitel vyvolává čísla, přibíhají ze základní čáry, chytí lano a pomáhají svému partnerovi. Pokračuje se až do přetažení za danou linii, nejlépe při zapojení všech účastníků.

Vědomostní hra:

- Nasbírat a určit 3 byliny a 3 dřeviny
- Každý řekne jedno pravidlo, jak se správně chovat v lese a jak se nechovat v lese
- Jak můžeme určit sever a jih v přírodě
- Co nejrychleji najít borovici a smrk
- Odpovězte, k čemu sloužila indiánská dýmka míru

Zdroj: vlastní

Cílem této aktivity je spolupráce dětí, prosazení se v kolektivu a prohloubení fyzických a vědomostních schopností.

Večerní aktivita:

Setkání všech kmenů ve společenské místnosti chalupy. Nejprve nám předvedou jednotlivé kmeny své pokřiky, které cestou na rozhledny poctivě trénovaly. Následuje diskuse o tom, jak se jim líbil dnešní den, zda byla cesta pro ně náročná, nebo naopak krátká. Celková délka trasy je 4 km. Dále nás zajímá, zda se jim škola v přírodě líbí, nebo jestli je lepší výuka ve škole. Následuje zpěv a hra na kytaru.

INDIÁNSKÉ POKŘIKY - tyto pokřiky jsou vymyšleny předem, děti se je během školy v přírodě naučí nazpaměť

ZUZEČA – Zuzeča je velký had, poklady si střeží rád. Když se plazí, tak i leží, a proto je pořád svěží

PICA PAU – Já jsem datel lékař stromů, nebojím se blesků, hromů. Pica, pica, pica pau nechci slyšet žádné au.

HOG-HAN – Lososi maj hodně síly, budem vždycky první v cíli. Skáčem líp než klokani, my jsme hbití Hog-hani.

ZINTKALA – Zintkali jsou rychlí lovci, uloví i malou ovci. Třeše se vše v okolí před bystrými sokoli.

CHÁPA – My cháповé bobříci máme úsměv na líci. Postavíme pevnou hráz, nezboří ji žádný mráz

Zdroj:vlastní

Cíl této aktivity vidíme v rozvíjení sociálních vztahů mezi dětmi, odstranění únavy po předešlé pohybové činnosti.

3.3 STŘEDA

Dopolední aktivita: Vyučování český jazyk – AZ kvíz

Na tuto vyučovací hodinu si připravíme hru AZ kvíz jako vědomostní a strategickou soutěž. Třidu rozdělíme na čtyři skupiny. V naší verzi do hry zapojíme pět osob – moderátora, který čte otázky a kontroluje správnost odpovědí a dvě dvojice soutěžících, z nichž vítězové postupují do finálového souboje. Soutěží se na hracím poli pyramidového tvaru, kde jsou pole v semifinále očíslovány od 1 do 28, ve finále je pak doplňují písmena od A do Z. Cílem je pomocí správných odpovědí získat pole a jimi spojit tři strany trojúhelníku. Hráči se střídají ve vybírání polí, která se po správně zodpovězené otázce zbarvují. Pokud hráč odpoví špatně, políčko zčerná. Černé políčko potom můžeme získat v náhradní odpovědi ANO – NE.

Cílem této aktivity vidíme v prohloubení vědomostí, procvičování čtení, spolupráce v týmu.

Odpolední aktivita

Odpoledne se budeme věnovat převážně tvořivé hře, ke kterému využijeme okolí chalupy. Za nepříznivého počasí využijeme vnitřní prostory chalupy. Pro děti budeme mít připraveno 6 stanovišť, kde se vystřídají po jednotlivých kmenech.

Pomůcky: dřevo, provázek, fixy, barvy na textil, bavlněná trička, luk

6 stanovišť – časová náročnost na každém stanovišti 30–45 minut

- Druhy ohnišť – při této aktivitě se děti naučí postavit různé druhy ohnišť, mezi které patří pyramida, hranice a pagoda a zároveň se je naučí správně je pojmenovat.
- Uzlování – při této aktivitě se děti naučí uvázat šest základních uzlů. (viz příloha 4)
- Stopy zvěře – dle obrázků děti budou hádat stopy zvěře. Nějaké stopy od zvířat se pokusí najít v okolí chalupy
- Střelba z luku na terč
- Pokřik a výroba amuletů – vymyšlený pokřik se musel celý kmen naučit nazpaměť a amulety (dřevěná kolečka) si ozdobí dle své fantazie fixami
- Zdobení triček. Všechny děti dostaly trička v barvách svého kmene. Mohou si ho ozdobit dle své fantazie barvami na textil.

Zdroj: vlastní

Cílem této aktivity je zapojení kreativity, zdokonalování zručnosti, zdokonalování práce jemné motoriky, upevňování vědomostí a dovedností zábavnou a názornou formou.

Večerní aktivita

Pohybová aktivita

Koupání – aktivita bude probíhat v krytém plaveckém bazénu, který je součástí ubytovacího zařízení. Před vstupem do bazénu si s dětmi zopakujeme pravidla chování a bezpečnosti v bazénu. Zároveň můžeme dětem dát krátkou přednášku o pravidlech první pomoci, jak se chovat v různých situacích např. když se někdo topí. Pokud nám zbude čas, můžeme na dobrovolnících ukázat např. stabilizovanou polohu nebo jak ošetříme odřeninu, zlomeninu. V bazénu pak bude probíhat volný program, nebo můžeme hrát ve vodě různé hry jako je hra na honěnou, nebo na třetího.

Hlavním cílem je odpočinek dětí po celodenní aktivitě, poučení o úrazech a jejich předcházení, umět ošetřit drobná poranění.

3.4 ČTVRTEK

Dopolední aktivita: Vyučování český jazyk, člověk a jeho svět, výtvarná výchova

Na první polovinu dopoledního vyučování si připravíme prezentaci o životě indiánských kmenů, o způsobu jejich života, jejich rodinného zázemí, vztahu k přírodě a využití přírodního prostředí k jejich žití. Zároveň si povíme o našem životním stylu a budeme si povídat o rozdílnostech, které si děti jsou schopné uvědomit. Zaměříme se na porovnání výchovy indiánských dětí a na současnou výchovu v rodině.

Pomůcky: fotografie indiánských kmenů, publikace o indiánech s barevnými fotografiemi, čtvrtky A2, pastelky, psací potřeby

Aktivita: V druhé polovině dopoledního vyučování budou děti pracovat společně v rámci svého kmene. Ke své práci jim zapůjčíme encyklopedie a barevné fotografie, které jim budou nápomocné k jejich práci. Jejich úkolem bude namalovat a popsat život svého indiánského kmene, rozdělit si jednotlivé úlohy jako např. kdo je náčelník, kdo je lovec, kdo z nich se bude starat o oheň, jak si představují svojí indiánskou vesnici. Na konci vyučování bude každý kmen prezentovat svůj výtvar.

Pedagogickým cílem je uvědomění si přístupu výchovy v jiných kulturách a našich současných, rozvoj představivosti a fantazie, spolupráce mezi dětmi, práce s textem, rozšíření slovní zásoby.

Odpolední aktivita

K odpolední aktivitě opět využijeme okolí chalupy a místní hřiště. Vytvoříme tři stanoviště, na kterých se postupně vystřídají všechny kmeny. Děti, které momentálně nebudou soutěžit, mohou povzbuzovat své kamarády, dodělávat svojí indiánskou čelenku, nebo trénovat svůj „Indiánský příběh“ k závěrečnému táboráku.

Pohybová aktivita

Hra: Bludiště

Čas: 120 min.

Prostředky: přírodní terén, provaz, šátek

Vychovatel natáhne provaz mezi stromy, nikde nesmí být překážka a vytvoří bludiště. Každý hraje sám za sebe bez ohodnocení a rychlosti. Jen si vyzkoušet, jak lze fungovat bez zraku. Jedinec má zavázané oči šátkem a drží se pouze provazu. Když dojde k cíli dostane další pero do své čelenky. Děti mohou tuto zkoušku opakovat i s obměnou, kdy vychovatel nebo učitel vydává různé zvuky.

(Inspirováno Pechou, 1999)

Hra: Zvířecí závody

Čas: 90 min.

Pedagogický cíl: Rozvoj pohybových dovedností, rychlosti, obratnosti

Prostředky: Hřiště.

Disciplíny: 1. kulhavý pes – indián se pohybuje pouze po rukou a jedné noze

2. kachní chůze – indián se pohybuje ve dřepu po nohou

3. pštrosí chůze – indián se pohybuje v předklonu a drží si kotníky

4. žabí skoky – indián se pohybuje jako žabka

5. klokaní běh – indián se pohybuje skoky snožmo

Vedoucí vytyčí trasu. Závodí proti sobě kmeny. Po skončení všichni dostanou Péro do své čelenky.

(Inspirováno Pechou, 1999)

Tvořivá aktivita

Výroba náhrdelníku:

Čas: 120 min.

Pedagogický cíl: Zapojení kreativity, zlepšení zručnosti, rozvíjení fantazie

Prostředky: Slané těsto, těstoviny, provázek, tempery

Každý si vyrobí svůj originální indiánský náhrdelník dle svého nápadu. Můžou spolupracovat všichni z kmene. Na výrobu je potřeba slané těsto, těstoviny a provázek. Ze slané těsta vytvoříme kuličky a napícheme je na špejli a necháme ztuhnout. Dále použijeme těstoviny, které natřeme po zaschnutí kuliček barevnými temperami. Střídavě navlékáme na šňůrku těstoviny a kuličky, nebo každý dle svého uvážení. Večer proběhne soutěž o nejhezčí a nejoriginálnější náhrdelník.

(Inspirováno Pechou, 1999)

Večerní aktivita

Závěrečný táborák, opékání buřtů, zhodnocení celého týdne

Večer se sejdem u závěrečného táboráku, kde proběhne soutěž o nejkrásnější a nejoriginálnější náhrdelník. Každý kmen nám předvede a zahraje svůj příběh podle obrázku (viz příloha 2), který děti dostaly na začátku školy v přírodě. Proběhne vyhodnocení a volba nejhezčího a nejoriginálnějšího příběhu. Na závěr večera si opečeme buřty, zazpíváme a zatančíme. Proběhne závěrečná diskuse s dětmi, jak se jim líbil pobyt na škole v přírodě, co se jim dařilo, líbilo a co pro ně bylo nejtěžší.

3.5 PÁTEK

Dopolední aktivita

Po snídani se všechny děti přesunou zpět do pokojů, kde si zabalí svoje zavazadla a společně uklidí pokoj. Potom se všichni sejdem ve společenské místnosti chalupy, kde proběhne závěrečné vyhodnocení všech družstev a jednotlivců a dětem budou předány diplomy a sladké odměny. Následně se vydáme autobusem zpět k domovu, kde budou děti na parkovišti před školou předány rodičům.

4 VÝSLEDKY A ZÁVĚRY

Na začátku této kapitoly bych chtěla uvést skutečnost, že tento projekt nebyl uskutečněn. Tato závěrečná práce se zabývá rozvojem sociálních vztahů, propojení učení se zábavou, posílení smyslového vnímání, tvořivosti a dovedností u žáků 1. stupně ZŠ.

Děti se během školy v přírodě mohou seznámit se životem jiných kultur, vžít se do role indiánů a jejich prostřednictvím zažívat nová dobrodružství, pocit sounáležitosti se světem, přírodou a lidmi. Mohou se naučit novým dovednostem, zlepšit svojí fyzickou kondici, objevit v sobě nové nadání, poznat své spolužáky, paní učitelky a vychovatelky z nového pohledu a v jiných rolích. Dojde k celkovému zlepšení a udržení přátelské atmosféry ve třídním kolektivu. K tomu nám může dopomoci krása Jizerských hor, která je vhodná pro celoroční aktivity všech věkových kategorií.

Projekt je zaměřen na skupinu dětí mladšího školního věku a z toho vyplývá specifická příprava a práce se skupinou. Přípravou netradičních aktivit si klademe za cíl přirozené působení vnější motivace na děti. Vedením činností chceme zapojit všechny děti, aby mezi sebou spolupracovaly, anebo je vést k samostatnosti. Vždy máme připraveny náhradní činnosti z důvodu nepříznivého počasí, nebo pro neuskutečnění programu z technických důvodů. Důraz klademe na řádné vysvětlování pravidel při hrách, při zadaných úkolech a po celou dobu jsme dětem nápomocni. Je nutné věnovat dostatečný čas přípravě teoretické části, aby vychovatelka poté mohla předat získané vědomosti a informace dětem.

Přínos projektu bych viděla na pestré teoretické přípravě a vhodné volbě netradičních aktivit v praktické části se zájmem dětí k tématu indiáni. Úskalí tohoto projektu vidím v nepřízni počasí a neuskutečnění některých aktivit ve volné přírodě, špatné spolupráce s paní učitelkou při dopolední výuce, náhlá zdravotní příhoda pedagogů, nebo dětí.

5 POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE

- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.
- JIRÁSEK, I., 2004, Vymezení pojmu zážitková pedagogika. *Gymnasion: časopis pro zážitkovou pedagogiku*. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 1(1), 6-16. ISSN 1214-603X.
- MUSIL, R., 2014. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*. Vyd. 1. Praha: Informatorium. ISBN 978-80-7333-107-8.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. 2008. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.
- PÁVKOVÁ, J. 2014. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PECINA, P., ZORMANOVÁ, L. 2009. *Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4834-8.
- PECHA, L. 1999. *Woodcraft lesní moudrost a lesní bratrstvo*. Olomouc: Votobia. ISBN 80-7198-353-5.
- ROZSYPALOVÁ, M., MELLANOVÁ, A., ČECHOVÁ, V. 2003. *Psychologie a pedagogika I: pro střední zdravotnické školy*. Praha: Informatorium. ISBN 80-7333-014.

6 Přílohy

Příloha č. 1

Indiánská jména

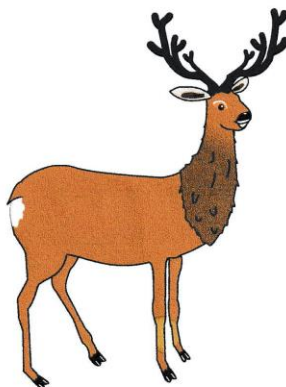
Indiáni dostávali jména podle svých vlastností a dovedností.

Přirovnávali se k různým zvířatům, nebo přírodě.

Jaké vlastnosti a dovednosti máš ty? Jak by ses asi jmenoval?

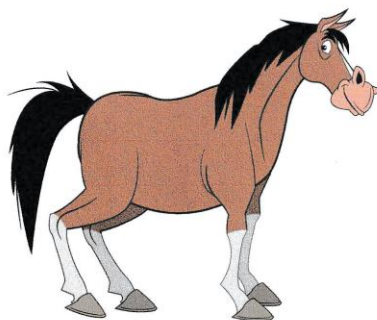
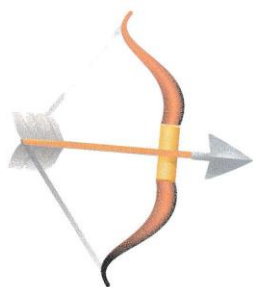
Klidná voda, rychlý zajíc, rozvážná želva, pracovitý mravenec?

Jaké vlastnosti mají tato zvířata na obrázcích?

Vymysli příběh

Indiáni si velmi rádi vyprávěli příběhy - měli spousty legend.
Starší členové kmene je vyprávěli dětem a ty až vyrostly, je vyprávěly zase svým dětem.
Vyber si několik obrázků a z nich vymysli indiánský příběh.

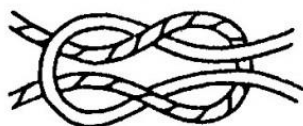

Indiánské čelenky

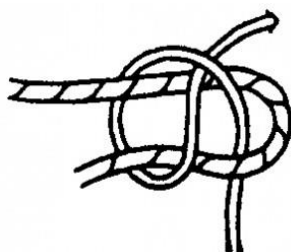
1. ambulantní (plochá) spojka

používá se k upevňování ob vazů, dlah atd., protože je plochá (netlačí) a částečně se sama tahem povoluje

2. škotová spojka

dříve se používala na lodích k vázání tzv. škotové plachty (odtud název), jeden z nejpevnějších uzlů, lze s ním vázat i nestejně silná lana (lano – šátek, ...), v tahu se sama ještě více dotahuje

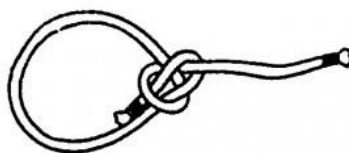
3. rybářská spojka

je časově náročná, ale zato pevná a neprokluzuje, hodí se k vázání hladkých lan, vlasců, strun atd., jen se na ni neptejte žádného rybáře – nezná ji

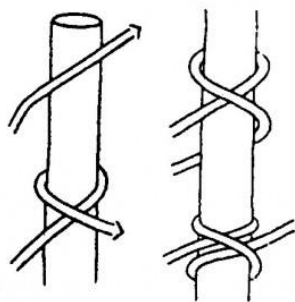
4. dračí smyčka

pevné oko, v podstatě obrácená škotová spojka, dokáže udržet člověka na skále stejně dobře jako omotat kmen stromu stahovaného z lesa

5. lodní smyčka

používají ji nejenom námořníci, ale i např. horolezci k upevnění lana na slaňování, skautíci pro stavbu lanovek všeho druhu, zkrátka všude, kde je potřeba pevně přivázat lano ke kolíku, stromu nebo čemukoliv jinému

6. zkracovačka

ideální uzel nejenom na zkracování příliš dlouhého lana, ale i na výrobu pout na lotry i jiné zlosyny všeho druhu

